

До спеціалізованої вченої ради Д 26.007.05
У Національній академії внутрішніх справ
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, старшого наукового співробітника Сергєєвої Діани Борисівни на дисертацію Чугаєвської Альони Вікторівни «Процесуальний порядок звільнення від відбування покарання», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми дисертації А. В. Чугаєвської зумовлена тим, що пенітенціарна політика держави останніми роками переорієнтовується на пріоритет виправлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, без реального відбування покарання у випадках, якщо особа не є небезпечною для суспільства і її виправлення можливе без ізоляції.

Безсумнівно, що запровадження та удосконалення державою правових механізмів звільнення від відбування покарання є стимулом до швидшого виправлення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення та їх ресоціалізації. Так, прийняття 2015 року Закону України «Про пробацію», низка змін та доповнень до кримінального та кримінального процесуального законодавства України, обумовили необхідність дослідження окресленої проблематики й у кримінальному процесуальному аспекті.

Не дивлячись на тенденцію до зниження кількості осіб, які утримуються в установах Державної кримінально-виконавчої служби України, слід зауважити про численні рішення ЄСПЛ за зверненнями громадян України, які є (були) засудженими та відбувають покарання, у яких ЄСПЛ встановив порушення основоположних прав людини та свобод. З огляду на це,

важливість дослідження проблематики процесуального порядку звільнення від відбування покарання важко переоцінити.

Вищезазначені та інші аспекти безсумнівно вказують на необхідність подальшого наукового розроблення проблем процесуального порядку застосування звільнення від відбування покарання, що відповідало б сучасним реаліям змагального кримінального процесу та сприяло реалізації гарантій захисту прав і свобод людини й громадянина.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження А.В. Чугаєвської є науково обґрунтованими, їх достовірність підтверджується правильно обраною методологічною базою та досить репрезентативною та вагомою емпіричною базою, яка представлена результатами аналізу статистичних матеріалів Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної судової адміністрації України, ДКВС України, зокрема Державної установи «Центр пробації», за 2014–2020 роки; узагальнень даних з вивчення 180 кримінальних проваджень, у яких застосовували різні види звільнення від відбування покарання; 220 ухвал суддів щодо прийняття рішень про застосування різних видів звільнення від відбування покарання; даними анкетування 264 респондентів у Київській, Миколаївській, Одеській, Харківській, Чернігівській областях, містах Києві, Миколаєві, Одесі, Харкові, Чернігові (27 суддів, 32 прокурорів, 28 слідчих, 52 працівників органів пробації, 125 адвокатів).

Структура роботи забезпечує логічну послідовність викладення матеріалу та засвідчує системний характер наукового дослідження. Об'єкт і предмет дослідження визначені вірно. Об'єкт дослідження визначений як кримінально-процесуальні правовідносини, що виникають, змінюються та припиняються у зв'язку із застосуванням звільнення від відбування покарання. Предмет дослідження – процесуальний порядок звільнення від відбування покарання. Вказані об'єкт і предмет дослідження окреслюють

проблемні питання процесуального порядку звільнення від відбування покарання в умовах змагального кримінального процесу України.

Перелік обраних для дослідження питань, змістовне описання в авторефераті та дисертації викладеного матеріалу дає в цілому можливість встановити сутність і значення вивчених проблем та вказує на зв'язок даного дослідження із відповідними програмами та планами.

Тематика дисертаційного дослідження обрана з урахуванням Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015); Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» (Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015); Стратегії розвитку органів системи МВС на період до 2020 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 року № 1023-р.); Переліку перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями (рішення президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 року № 86/11); Пріоритетних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 роки (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 року, протокол № 28). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 29 листопада 2011 року (протокол № 22).

Здобувачкою досить вдало й коректно сформульовано мету дослідження, яка полягає у реалізації наукового завдання щодо розроблення та формування теоретичних засад і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення процесуального порядку звільнення від відбування покарання.

Використані дисертанткою методи дослідження дали можливість сформулювати положення, висновки і рекомендації, що характеризуються новизною. За характером і змістом розглянутих проблем дисертація є першим комплексним науковим дослідженням процесуального порядку звільнення від відбування покарання в умовах змагального кримінального процесу України.

Заслужують на увагу, зокрема, наступні положення наукової новизни дисертації. Так, авторкою вперше запропоновано процесуальний порядок

звільнення від відбування покарання розглядати за взаємопов'язаними стадіями (етапами): ініціювання питання звільнення від відбування покарання, який закінчується прийняттям відповідного процесуального рішення; розгляд питання про звільнення від відбування покарання, який закінчується прийняттям процесуального рішення про звільнення від відбування покарання (з умовою чи без) або про відмову у звільненні; перегляд рішення про звільнення від відбування покарання в разі його оскарження. Сформовано перелік обставин, які підлягають встановленню на кожній зі стадій (етапів) розгляду питання про звільнення особи від відбування покарання для кожного з видів звільнення; запропоновано процесуальний порядок застосування індивідуальної амністії, окреслено перелік обставин, які підлягають встановленню під час розгляду цього питання.

Крім того, в дисертаційному дослідженні удосконалено ряд наукових положень, які у значній мірі удосконалюють сучасні знання про проблематику процесуального порядку звільнення від відбування покарання в умовах змагального кримінального процесу України, зокрема, удосконалено: періодизацію історії становлення інституту звільнення від відбування покарання шляхом виокремлення чотирьох основних етапів, які поділяються на окремі періоди. Дисертантка виділяє перший етап – з X ст. до 1917 року; другий – з 1917-го до 1958 року; третій – з 1958-го до 2001 року; четвертий – з 2001 року й донині; класифікацію видів звільнення від відбування покарання за додатковими процесуальними підставами – стадією кримінального провадження, на якій його може бути застосовано; підстави для умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, зокрема запропоновано критерієм для застосування цього виду звільнення від відбування покарання визначити відсутність негативних фактів (невчинення правопорушень особою), а також нормативно закріпити вичерпний перелік підстав для відмови в застосуванні цього виду звільнення від відбування покарання; наукове обґрунтування обов'язковості участі обвинуваченого, засудженого, щодо якого вирішують питання про його звільнення від відбування покарання, у судовому

засіданні під час розгляду цього питання, а також участі захисника, якщо особа бажає його залучити;

В дисертації набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо основних рис, притаманних інституту звільнення від відбування покарання як міжгалузевому інституту; основні положення щодо процесуального порядку складання та подання досудової доповіді, а саме запровадження обов'язку складання досудової доповіді на стадії досудового розслідування за ініціативою сторони обвинувачення (або лише прокурора), яка має надавати органу пробації доступ до матеріалів досудового розслідування, зокрема до будь-яких доказів, які окремо або в сукупності з іншими доказами можуть бути використані для складання досудової доповіді, і подання такої досудової доповіді до суду прокурором одночасно з обвинувальним актом; пропозиції щодо нормативного закріплення права на оскарження в касаційній інстанції ухвал суду апеляційної інстанції про відмову в задоволенні клопотання про звільнення особи від відбування покарання; обґрунтування необхідності внесення змін і доповнень до КПК України, що сприятимуть підвищенню ефективності застосування інституту звільнення від відбуття покарання.

У Розділі 1 дисертації «Теоретико-правові засади інституту звільнення від відбування покарання в Україні» заслуговує на увагу здійснене автором дослідження періодизації розвитку інституту звільнення від відбування покарання, який авторкою умовно поділено на чотири етапи, при цьому перший етап (з X ст. до 1917 року) умовно поділено на: 1) період звичаєвого права, коли відбулося зародження цього інституту; 2) період Литовсько-Руської держави; 3) період «козацького» права Запорізької Січі та Гетьманщини; 4) період імперської доби.

В дисертації детально проаналізовані та викладені не лише відповідні положення кримінального законодавства, що діяли у певний історичний період (етап), але й відповідні процесуальні аспекти звільнення від покарання. Авторка стверджує, що четвертий етап, який розпочався 2001 року і триває досі, є підсумковим. Чинний КК України ввібрав усі досягнення в історії

становлення та розвитку інституту звільнення від відбування покарання, тож сформувався кримінально-правовий інститут звільнення від покарання та його відбування (с. 28 дис.)

Досліджуючи поняття інституту звільнення від відбування покарання, його правову природу та місце в системі кримінально-правових заходів, дисертантка здійснює тлумачення понять потенційної та реальної кримінальної відповідальності (с. 32-34 дис.) та робить висновок про необхідність дослідження питання звільнення від відбування покарання як форми реалізації саме реальної кримінальної відповідальності.

Досліджуються поняття кримінальної відповідальності та покарання, аналізує «абсолютні» теорії покарання, що панували протягом тривалого часу в науці кримінального права, а також відносні або утилітарні (від лат. *utilitas* – користь), які наявні як у теорії, так і у вітчизняному законодавстві.

Авторкою наголошується на необхідності розрізняти покарання, призначення покарання та відбування покарання, оскільки під час відбування покарання може бути реалізовано завдання виправлення особи. Кримінальна відповідальність має ширші мету й завдання, які охоплюють також індивідуальну та загальну превенцію, що виявляється в інших формах кримінальної відповідальності, крім покарання. На думку авторки, у покаранні втілено ретроспективний аспект кримінальної відповідальності, натомість у звільненні від відбування покарання – її позитивний аспект.

Позитивно слід оцінити дослідження Чугаєвською А.В. такої процесуальної категорії, як притягнення до кримінальної відповідальності як стадії кримінального процесу, оскільки звільнення від відбування покарання, як і застосування інших форм кримінальної відповідальності чи звільнення від неї (кримінально-правових заходів), реалізується лише в кримінальному процесі.

Дисертантка виокремлює наступні ознаки звільнення особи від відбування покарання як одного зі способів компромісного вирішення кримінально-правових спорів: може бути застосоване за умови, якщо є

підстави здійснення кримінального переслідування та притягнення особи до кримінальної відповідальності; може бути застосоване лише щодо особи, яка визнана винною в учиненні кримінального правопорушення обвинувальним вироком суду, їй призначено певний вид і міру покарання; може бути застосоване за умов вільного надання згоди особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, на його застосування та, за певних умов, за умови згоди інших учасників кримінального провадження (насамперед сторони обвинувачення); може бути застосоване виключно судом (крім звільнення від покарання або пом'якшення покарання на підставі закону України про амністію чи акта про помилування); має застосовуватися лише на підставах, передбачених КК України, і в порядку, передбаченому КПК України.

На підставі виокремлених ознак авторка формулює власне визначення звільнення від відбування покарання як передбачений чинним КК України правовий механізм (форма) реалізації кримінальної відповідальності особи за вчинення нею кримінального правопорушення зі звільненням її цілком або частково (з умовою) від заходів примусу, які є змістом призначеного вироком суду покарання.

Досліджуючи види звільнення від відбування покарання, підстави та стадії (етапи) їх застосування, дисертантка зазначає, що найпоширенішою підставою для класифікації видів звільнення від відбування покарання є наявність певних умов звільнення та надає розгорнуту характеристику безумовному, умовному та змішаному звільненню від відбування покарання (с. 50-52). В роботі виокремлені також види звільнення від відбування покарання при ухваленні вироку; при виконанні вироку; залежно від обов'язковості застосування певних заходів звільнення від відбування покарання для суду; в залежності від органу, який ухвалює рішення про звільнення від відбування покарання; за видами покарання, від якого

звільняють особу; за окремими характеристиками засуджених та за іншими підставами.

Підставами для настання кримінальної відповідальності для особи дисертантка вважає: нормативну підставу (наявність норми права, яка передбачає склад кримінального правопорушення); фактичну підставу (дія особи та наявність у діях особи складу кримінального правопорушення); відсутність підстав для звільнення від відповідальності; процесуальну підставу (наявність правозастосовного акта про притягнення особи до відповідальності – засудження).

Авторкою виокремлено такі стадії (етапи) процедури звільнення від відбування покарання: 1) ініціювання питання звільнення від відбування покарання (подання відповідного клопотання). Зверненню з клопотанням може передувати ще низка дій, які не охоплені нормами кримінального процесу (медичне обстеження засудженого, вивчення особи засудженого й умов відбування ним покарання; вивчення соціально-побутових умов тощо), який закінчується прийняттям процесуального рішення про відкриття провадження чи про відмову; 2) розгляд питання про звільнення від відбування покарання, який закінчується ухваленням рішення про звільнення від відбування покарання (з умовою чи без) або про відмову у звільненні; 3) перегляд рішення в разі його оскарження або виконання/невиконання умов звільнення, викладених у ньому (для «умовних» видів звільнення) (с. 59 дис.)

Розділ 2 дисертації «Процесуальний порядок застосування звільнення від відбування покарання з умовою» містить три підрозділи, які присвячено дослідженню процесуальних порядків звільнення від відбування покарання з випробуванням; умовно-дострокового звільнення від відбування покарання та застосування інших видів звільнення від відбування покарання з умовою.

Аналізуючи процесуальний порядок звільнення від відбування покарання з випробуванням, авторка виокремлює й досліджує проблемні питання порядку підготовки досудової доповіді та її значення для суду під час

ухвалення рішення. Авторка дослідила суперечливу практику її впровадження, зосередилася на окремих складових кримінального процесуального регулювання досудової пробації та досудової доповіді, зокрема, розглянуто сутність складання досудової доповіді за такими складовими: поняття та зміст, ініціювання досудової доповіді, складання досудової доповіді, процесуальне значення досудової доповіді під час ухвалення рішень.

В дисертації досліджений процесуальний порядок звільнення від відбування покарання з випробуванням шляхом затвердження судом угоди про примирення або про визнання винуватості, у якій сторонами узгоджено звільнення від відбування покарання з випробуванням, що також містить низку процесуальних проблем, а також роль і місце наглядової пробації, процесуальний порядок ухвалення рішення судом за результатами закінчення іспитового строку або під час іспитового строку. Дисертанткою запропонований перелік обставин (питань), які повинен встановити суд під час розгляду й вирішення питання про звільнення від призначеного покарання з випробуванням після закінчення іспитового строку.

Досліджуючи процесуальний порядок застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, дисертантка акцентує увагу на обставинах, які підлягають доказуванню під час розгляду цього питання, а також на тому, на кого покладено обов'язок їх доказування, оскільки, на її думку, саме ці питання на практиці спричиняють найбільшу кількість проблем. Процесуальний порядок застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання вона поділяє на стадії (етапи): 1) ініціювання питання про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання; 2) розгляд питання про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання; 3) перегляд рішення у разі його оскарження.

В дисертації викладене авторське бачення вирішення проблемних питань обов'язкової участі потерпілого в судовому засіданні під час розгляду

питання про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, визначене коло обставин, які підлягають встановленню судом.

Автором встановлено, що найскладнішим є доведення підстав умовно-дострокового звільнення, адже вони сформульовані оцінними судженнями, які в кожному конкретному випадку суд оцінює на власний розсуд за сукупністю доказів, які є у справі. Законодавець не надає чітких визначень таких понять, як «сумлінна поведінка», «сумлінне ставлення до праці», «сумлінне ставлення до навчання», а тому тлумачення цих підстав надано лише на рівні науково-практичних коментарів до КК України. Крім того, складно зрозуміти, яким має бути рівень такої поведінки й ставлення до праці для підтвердження факту доведення засудженим свого виправлення. Доведення «сумлінності» засудженого є складним і для ініціатора такого клопотання (подання), а передусім – засудженого, оскільки вимагає надання ним невизначеного кола доказів.

В розділі розглянуто також проблемні аспекти процесуального порядку застосування інших видів звільнення від відбування покарання з умовою – заміна невідбутої частини покарання більш м'яким (ст. 82 КК України); звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (ст. 83 КК України); звільнення від покарання за хворобою (ст. 84 КК України). Авторка пропонує перелік обставин, які повинні бути встановлені судом під час розгляду питання застосування цих видів звільнення, висвітлює коло процесуальних проблем та надає власне бачення їх вирішення.

Розділ 3 «Процесуальний порядок застосування абсолютних (безумовних) і змішаних видів звільнення від відбування покарання» містить два підрозділи, у яких висвітлено процесуальні порядки застосування абсолютних (безумовних) видів звільнення від відбування покарання, а також

звільнення від відбування покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування.

До абсолютних (безумовних) видів звільнення від відбування покарання належать такі види: звільнення від покарання у зв'язку з усуненням законом караності діяння, за яке було засуджено особу (ч. 2 ст. 74 КК України); звільнення від покарання у зв'язку зі зниженням санкції статті (ч. 3 ст. 74 КК України); звільнення від покарання у зв'язку із втратою особою суспільної небезпечності (ч. 4 ст. 74 КК України); звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 74 КК України); звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності обвинувального вироку (ст. 80, 106 КК України).

Щодо віднесення звільнення від покарання у зв'язку із втратою особою суспільної небезпечності (ч. 4 ст. 74 КК України) та у зв'язку із закінченням строків давності кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 74 КК України) до видів звільнення від покарання (адже через неоднозначність законодавства в науці немає єдності поглядів щодо того, чи призначають у такому випадку особі покарання і її від нього звільняють, чи це є самостійною формою кримінальної відповідальності – засудження без призначення покарання (адже не можна звільнити особу від того, що їй не призначали), то дисертантка стверджує, що засудження без призначення покарання не є звільненням від покарання, а розглядає як відмову держави в особі суду від покарання особи (звільнення від призначення покарання). Звільнення від покарання ж трактує як призначення судом конкретного покарання особі, проте звільнення її від його відбування.

Обґрунтовано, що амністія передбачає звільнення від покарання, а не від кримінальної відповідальності, розглянуто процесуальний порядок звільнення від відбування покарання на підставі закону України про амністію, виокремлено його основні етапи.

Дисертанткою досліджений процесуальний порядок й особливості індивідуальної амністії, окреслено можливість її застосування тільки щодо

конкретної особи, констатовано відсутність вимог і критеріїв щодо порядку прийняття закону про індивідуальну амністію, а також обов'язковість застосування індивідуальної амністії для суду.

Авторка стверджує, що індивідуальна амністія є обов'язковою для суду й не передбачає можливості з'ясування будь-яких додаткових обставин, крім особи засудженого. Цей порядок звільнення від відбуття покарання є недосконалим і не забезпечує прозорості процесуальної процедури, оскільки ґрунтується на перебиранні Верховною Радою України на себе функції правосуддя. Доцільною є реалізація індивідуальної амністії через систему правосуддя – судами загальної юрисдикції в загальному порядку на підставі окремого закону про реабілітацію незаконно засуджених.

Розглянуто процесуальний порядок застосування помилування як окремої підстави звільнення засудженого від відбування покарання; досліджено обставини, що підлягають оцінюванню під час підготовки пропозицій щодо помилування. Встановлено, що чинний порядок не відповідає критеріям передбачуваності; окреслено перспективи застосування цього виду звільнення від відбування покарання щодо засуджених до довічного позбавлення волі. Запропоновано уніфікувати процедуру розгляду питання про застосування амністії шляхом включення питання про звільнення від відбування покарання у зв'язку з оголошенням амністії до переліку питань, які може вирішувати суд під час виконання вироків.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні результати дисертації відображено у 12 наукових публікаціях, з яких п'ять статей – у фахових виданнях України, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – в іноземному науковому фаховому виданні з юридичних наук, внесеному до наукометричної бази Index Copernicus (Республіка Польща), а також шести тезах у збірниках доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Практична значимість результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що сформульовані та обґрунтовані в дисертації положення, пропозиції, висновки й рекомендації, спрямовані на удосконалення практики звільнення від відбування покарання, впроваджені й використовуються у:

– *законотворчій діяльності* – під час опрацювання проєктів, внесення змін і доповнень до кримінального процесуального законодавства та законів України щодо підстав і процесуального порядку звільнення від відбування покарання (лист до Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності від 13 жовтня 2020 року № 09-1138.26.20./1);

– *практичній діяльності* – для вдосконалення процесуальної діяльності правоохоронних і судових органів, а також органів пробачії щодо застосування звільнення від відбування покарання (довідка Проєкту міжнародної технічної допомоги «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) від 18 травня 2020 року № 22-D; довідка Управління ресоціалізації та соціальної реабілітації Департаменту з питань виконання кримінальних покарань від 7 жовтня 2020 року № 10/1-348; акт впровадження в роботу Управління патрульної поліції у м. Києві Департаменту патрульної поліції від 12 жовтня 2020 року; акт впровадження в роботу Верховного Суду від 26 жовтня 2020 року № 704/0/158-20);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальний процес України», «Кримінальне право України», «Актуальні питання кримінального процесу», для підготовки підручників, навчальних і довідкових посібників, методичних матеріалів (акт впровадження Одеського національного університету імені І. І. Мечникова від 18 листопада 2019 року; акт впровадження Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 22 жовтня 2020 року).

Викладене вище може бути підставою для загальної позитивної оцінки дисертації А.В. Чугаєвської «Процесуальний порядок звільнення від

відбування покарання» як самостійного наукового дослідження з актуальної й важливої для науки та практики проблеми.

Водночас, не зупиняючись більш детально на загальній позитивній оцінці роботи в цілому, дисертація містить окремі дискусійні питання, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення здобувачкою під час прилюдного захисту, зокрема:

1. Досліджуючи історію становлення інституту звільнення від відбування покарання на території України (підрозділ 1.1. дисертації), зокрема, у період звичаєвого права, коли відбулося зародження цього інституту, дисертантка не приділила належної уваги першоджерелам – історичним пам'яткам права («Руська правда», Судебник 1468 року, Статут 1588 року, «Права, по которым судится малороссийский народ» 1743 року та ін.), обмежившись при цьому використанням навчальних посібників з історії кримінального права України.

2. У підрозділі 1.2. «Поняття інституту звільнення від відбування покарання та його місце в системі кримінально-правових заходів» досліджено низку важливих для досягнення поставлених у дисертації мети і завдань теоретичних концепцій, категорій, понять, таких як, наприклад, кримінальна відповідальність, покарання, притягнення до кримінальної відповідальності, звільнення від відбування покарання та ін.

Разом з тим, виходячи із теоретико-правового розуміння визначення терміну «інститут», під яким слід розуміти систему відносно відокремлених від інших і пов'язаних між собою правових норм, які регулюють певну групу (вид) однорідних суспільних відносин, слід зробити висновок про те, що досліджені та викладені у підрозділі, поза сумніву, важливі та актуальні науково-теоретичні положення виходять за межі дослідження поняття інституту звільнення від відбування покарання. Дискусійним є твердження дисертантки про те, що інститут звільнення від відбування покарання є складовою системи кримінально-правових заходів (висновок 2 дисертації).

На думку офіційного опонента, предмет дослідження підрозділу 1.2. слід було б визначити як «поняття і сутність звільнення від відбування покарання та його місце в системі кримінально-правових заходів».

3. Досліджуючи проблемні питання процесуального порядку складання досудової доповіді, а саме ініціювання її складання та подання до суду, авторка зазначає, що «досудова доповідь мала б складатися на стадії досудового розслідування за зверненням сторони обвинувачення (або лише прокурора) і подаватися до суду разом з обвинувальним актом» (с. 72 дисертації). На погляд офіційного опонента, у позбавленні сторони захисту права аналогічного звернення до органу пробації і подання досудової доповіді до суду вбачаються порушення засади змагальності сторін у кримінальному процесі.

Проте, зазначені зауваження і побажання не вичерпують дискусії й щодо інших положень і висновків дисертантки, і яка, очевидно, буде продовжена під час захисту. Ці зауваження переважно мають локальний, дискусійний характер і в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення. Зміст дисертації цілком відповідає заявленій дисертанткою науковій спеціальності, робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною, завершеною роботою, написана науковим стилем. Основні положення дисертації ідентично викладені в авторефераті. Висновки і пропозиції, сформульовані у дисертації, переважно знайшли свій ідентичний виклад у публікаціях з теми дисертації і є вагомим внеском дисертантки у розвиток науки кримінального процесу, а також цінним порадиником для правників у сфері кримінального судочинства.

Оформлення дисертації та автореферату в цілому відповідає встановленим МОН України вимогам. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, чітко, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття.

Викладене вище дає підстави для остаточного висновку про те, що дисертація Чугаєвської Альони Вікторівни «Процесуальний порядок звільнення від відбування покарання» є самостійно підготовленою завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані, достовірні результати. Дана робота відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, передбаченим п. п. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 (із відповідними змінами), а її авторка заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес, криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність за результатами прилюдного захисту.

Офіційний опонент:

професор кафедри кримінального процесу
та криміналістики Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
заслужений юрист України

Д. Б. Сергєєва

